

Viite

Asia

Metsäteollisuuden investoinnit Venäjälle ja raakapuun vienti

Asiasanat VENÄJÄ, KESTÄVÄ METSÄTALOUS**Hoitaa UM** ITÄ-22**Hoitaa UE** MOS

Koordinoi

Tiedoksi

AVS-KPO; ITÄ-20; ITÄ-21; ITÄ-23; ITÄ-24; ITÄ-25; KPO-01; KPO-02; KPO-03
BER; EUE; KIO; PIE; RII; TAL; VIL
FINPRO; KESKUSKAUPPAKAMARI; KTM; MET; METSÄHALLITUS;
METSÄNTUTKIMUSLAITOS; METSÄTEOLLISUUS RY; MMM/MEO; MTK; SUOMEN
YMPÄRISTÖKESKUS; TT; VM; YM; YM/ALO; YM/KVY

Venäjällä jatkuu keskustelu metsäteollisuuden investoinneista ja raakapuun viennistä. Monet ovat sitä mieltä, että raakapuun viennin rajoittaminen edistäisi investointeja.

Viimeksi osastopäällikkö B. Bolshakov mainitsi 09.04 teollisuusministeriön kollegiossa pitämässään esitelmässä, että havuraakapuun vientitullien korottaminen lisäisi investointien houkuttelevuutta.

Sls Nyberg käsitteli Venäjälle tehtäviä investointeja ja raakapuun vientiä 15.04 Lesnaja Gazetassa näkyvästi etusivulla julkaistussa artikkelissaan.

Sls Nybergin Lesnaja Gazetassa 15.04 julkaistun artikkelin suomenkielinen versio:

Metsäteollisuuden investoinnit Venäjälle ja raakapuun vienti

Venäjän metsäsektorin kehittämisessä on keskeiseksi periaatteeksi noussut tarve kehittää omaa metsäteollisuutta sekä lisätä viennissä jalosteiden osuutta suhteessa raakapuuhun. Metsäteollisuuden verrattain vähäiset investoinnit ovat viime vuosina kohdistuneet lähinnä mekaaniseen metsäteollisuuteen. Metsäteollisuuden kehittämisohjelman mukaan suuria investointeja tullaan tekemään sellu- ja paperiteollisuuteen ja tähän toimintaan toivotaan mukaan myös ulkomaisia yrityksiä. Toivomuksia investoinneista on esitetty varsinkin Kiinan ja Suomen suuntaan, koska molemmat maat ovat suurimpia raakapuun tuojia Venäjältä. Joskus venäläiset esittävät investoinnit ja raakapuun viennin ikään kuin vaihtoehtoina. Tarkastelen seuraavassa kansainvälisestä ja suomalaisesta näkökulmasta Venäjälle tapahtuvien investointien edellytyksiä sekä investointien ja puun viennin välistä suhdetta.

Metsäklusteri

Suomi on tällä hetkellä kiistattomasti metsäteollisuuden johtava osaaaja maailmassa. Tämän aseman saavuttaminen on tulos vuosikymmenien mittaisesta kehittämistyöstä. Raakapuun viennin ja mekaanisen metsäteollisuuden kautta on edetty nykytilaan, missä painopiste on korkealaatuisen paperin tuotannossa. Kehitys on edellyttänyt panostusta tutkimukseen, uusien innovaatioiden nopeaa soveltamista käytäntöön, henkilöstön kehittämistä sekä investointeja myös metsänhoitoon. Metsäteollisuuden ja metsätalouden muodostaman kokonaisuuden hahmottaminen on myös yksi menestyksen perustekijöistä. Nykyisin tämä kokonaisuus nähdään metsäklusterina, johon kuuluvat myös alan koneiden ja laitteiden valmistus sekä monipuolinen palvelutuotanto.

Metsäteollisuus on tänään kansainvälistä liiketoimintaa. Suomalaiset alan suuret yritykset Stora Enso, UPM-Kymmene ja Metsäliitto-yhtymä ovat kansainvälisiä yrityksiä, joiden toiminnasta suuri osa tapahtuu Suomen ulkopuolella. Myös yritysten omistuksesta ulkomaisen omistuksen osuus on suuri. Tämä merkitsee sitä, että yritykset kehittävät toimintaansa ja tekevät investointeja alan globaalisten toimintaedellytysten pohjalta. Suuryrityksillä on jatkuvasti esillä enemmän investointihankkeita kuin ne pystyvät toteuttamaan. Näin mahdollisia Venäjälle tehtäviä investointeja joudutaan vertaamaan muihin tarjolla oleviin vaihtoehtoihin. Sellu- ja paperiteollisuuden investoinnit on erittäin suuria, pitkäjänteisiä ja vakaata toimintaympäristöä edellyttäviä hankkeita, joten niiden edellytykset selvitetään hyvin perusteellisesti.

Markkinat ja raaka-aine

Kannattavien investointien perusedellytyksiä ovat olemassa olevat tuotteiden markkinat ja raaka-aineiden saatavuus. Ennusteiden mukaan maailman metsäteollisuuden tuotteiden kysyntä kasvaa vaikka tämän hetken markkinanäkymät eivät ole kovin hyvät. Venäjän kotimarkkinoiden kasvupotentiaali on suuri verrattuna läntiseen Eurooppaan, koska nykyinen esim. paperituotteiden kulutus on alhainen. Näyttää siltä, että Venäjän metsäteollisuuden kehittämissuunnitelmissa ei ole kovin tarkasti analysoitu markkinoita. Selvää on, että jos kaikki suunnitellut sellu- ja paperitehtaat toteutetaan vuoteen 2015 mennessä niin niiden tuotantoa ei voida sijoittaa markkinoille ilman häiriöitä vaikka Venäjän kotimainen kulutus kasvaisi nopeasti. Tehokkainta onkin varmasti sekä tuotannon että ympäristön näkökulmasta aloittaa investoinnit olemassa olevien laitosten uudistamisesta, missä voidaan sekä nostaa jalostusastetta että lisätä kapasiteettia.

Venäjän osuus maailman metsävaroista on lähes neljäsosa ja kestävästä hakkuumahdollisuuksista käytetään vain osa. Tätä taustaa vasten puuraaka-aineen saatavuutta uusille laitoksille pidetään itsestään selvytenä. Todellisuudessa Euroopan puolen Venäjällä saavutettavissa olevat havupuuvarat ovat monilla alueilla lähes täydessä käytössä. Saavutettavuuden ongelman poistaminen kulkuyhteyksien kehittämisen ja metsänhoidon tehostamisen avulla onkin yksi Venäjän metsäsektorin kehittämisen avainkysymyksiä. Metsien tuotantopotentiaali antaa mahdollisuudet sekä oman tuotannon kehittämiseen että viennin jatkamiseen. Venäläisen puun hinnan tulee kuitenkin olla kilpailukykyinen suhteessa eteläisempien alueiden viljelymetsien ja tulevien EU:n uusien jäsenmaiden tuottaman puun hintaan.

Kun markkinoiden ja raaka-aineen saannin perusehdot täyttyvät tulee uusille tehtaille löytää optimaalinen sijainti. Ratkaisut voivat olla erilaisia. Japani tuo raaka-ainetta kaukaa ja jalostuslaitokset ovat lähellä markkinoita. Suomen teollisuus on taas sijoittunut perinteisesti lähelle raaka-ainelähteitä siten, että tuotteet voidaan edullisesti viedä laivoilla tai rautateitse markkinoille. Olipa sijainti kumpaa tyyppiä tahansa niin tehdas tarvitsee korkeatasoisen infrastruktuurin ja hyvin toimivat logistiset

järjestelmät. Nykyaikaisen sellu- ja paperitehtaan tulee kyetä markkinatilanteen salliessa tehokkaaseen ja ympärivuotisesti tasaiseen toimintaan. Raaka-aineita, energiaa ja erilaisia ulkoisia palveluja on saatava tuotannon tarpeen mukaan ja tuotteet on kyettävä toimittamaan asiakkaille ilman varastointivaiheita. Tällaisen järjestelmän toteuttamiseen tarvitaan myös monipuolista asiantuntemusta omaava hyvin koulutettu henkilöstö. Venäjällä on runsaasti vaihtoehtoja kun etsitään uuden tehtaan parasta mahdollista sijaintipaikkaa. Väestön hyvä koulutustaso antaa mahdollisuudet pätevän henkilöstön saamiseen. Sen sijaan toimivien kuljetus- ja jakelujärjestelmien kehittämiseen joudutaan panostamaan paljon.

Institutionaaliset tekijät

Ulkomaisen investoijan kannalta suurin epävarmuustekijä liittyy Venäjällä vallitseviin ns. institutionaalsiin tekijöihin. Instituutioilla tarkoitetaan erilaisia virallisia ja epävirallisia normeja ja sääntöjä, jotka luovat puitteet toiminnalle. Virallisia normeja ja hallintoa voidaan muuttaa nopeasti mutta instituutioiden kokonaisuus muuttuu hitaasti. Kansainvälisissä selvityksissä on todettu, että Venäjän metsäsektorilla vallitsee vielä aika pitkälle pysähtyneisyyden tila ja on olemassa monia institutionaalisia ongelmia; lainsäädännön ristiriidat, omistusoikeuden epäselvyydet, verotuksen tulkinnanvaraisuus, korruptio, laiton puukauppa, luonnollisten monopolien tariffit ja hinnat.

Venäjän federaation hallituksen vahvistamat metsäsektorin toimintastrategiat merkitsevät sitä, että halutaan nopeasti päästä liikkeelle aktiivisen kehittämisen tiellä. Viimeaikaisissa keskusteluissa on todettu, että Venäjän valtio halukas määrittelemään investoijille hankekohtaisesti tietyllä ajan jaksolla tärkeimpien päätökseen vaikuttavien tunnusten hyväksytyjä vaihteluvälejä; esim. energian ja raaka-aineen hinta, kuljetustariffit ja tullit. Tämä lähestymistapa on edistystä mutta se ei tietenkään poista yleisen valtioiden välisen investointisuojausopimuksen tarvetta, jonka aikaan saaminen luonnollisesti parantaisi investointien edellytyksiä.

Puun tuonti ja luottamus

Puun tuonti Venäjältä Suomeen on jatkunut varsin vakaana huolimatta suurista poliittisista ja taloudellisista muutoksista. Suomalaiset yritykset ovat alkaneet luottaa toimivaan järjestelmään. Tämän luottamuksen varassa on tehty investointeja Suomeen ja kasvavassa määrin myös Venäjälle. Tässä vaiheessa puunvientikiellot tai äkilliset vientitullien suuret korotukset vaarantaisivat luottamuksen ja myönteisen kehityksen. Metsäsektorin investointien edellytysten kehittäminen on pitkäjänteistä toimintaa ja suomalaisille yrityksille puuntuonnin jatkuminen Venäjältä on oleellinen osa tämän yhteistyön kokonaisuutta. Niiden puutavaralajien suhteen, joille ei Venäjällä ole tässä vaiheessa käyttöä, ei pitäisi olla ongelmia. Puunviennistä saatavat tulot tulisi nähdä resurssina, joka tukee venäläisen puunjalostuksen ja metsätalouden kehittämistä. Metsätalouden kehittämisen kautta on pitemmällä aikavälillä raaka-ainetta saatavissa riittävästi sekä omalle teollisuudelle että vientiin.

Kansainvälisten metsäteollisuusyritysten investointien mahdollisuuksia arvioitaessa ei voida rajoittaa vain maantieteellisesti suppeille alueille vaan näkökulman tulee olla globaalinen. Ratkaiseva merkitys päätöksissä tehtäessä tulisi olla todellisilla taloudellisesti kannattavan ja ekologisesti kestäväällä pohjalla olevan tuotannon edellytyksiä määrittävillä näkökohdilla.

